

Pukovnik u penziji
dr TODOR MIRKOVIĆ

Sukob niskog intenziteta—novi koncept u vojnoj doktrini Sjedinjenih Američkih Država

Vojna strategija i ratna doktrina SAD, u čitavom posleratnom periodu, izgrađivane su na osnovama ekonomske i vojne moći i na zahtevima spoljne politike SAD, kao globalne sile. Uporedo s tim izgrađivane su dve komponente oružanih snaga i dve doktrine njihove upotrebe, pri čemu je — u različitim vremenskim periodima više naglašavana jedna, odnosno druga komponenta. U pitanju su strategijske nuklearne snage i ostale snage za vođenje opšteg svetskog rata (za angažovanje protiv snaga SSSR-a i ostalih zemalja Varšavskog ugovora) i snage opšte namene predviđene težišno za angažovanje u područjima „trećeg sveta” i vođenje tzv. ograničenih ratova.

U prvim posleratnim godinama, težište vojne strategije SAD bilo je na strategijskim nuklearnim snagama (vazduhoplovnim i raketno-nuklearnim), da bi tokom šezdesetih godina (u vreme administracija predsednika Kenedija i predsednika Džonsona), bez zapostavljanja tih snaga, bilo na izgradnji konvencionalnih snaga i snaga specijalne namene, koje su nosile glavni teret rata u Vijetnamu.

Tok i (naročito) ishod rata u Vijetnamu snažno su uticali na dalju politiku i vojnu strategiju SAD. Nakon okončanja tog rata, u SAD je postala česta i popularna izreka „Nikada više Vijetnama” (No more Vietnams), što je trebalo da znači da SAD nikada više ne smeju (ili ne treba) da se angažuju u ratu sličnom vijetnamskom. U skladu s tim, ponovo je težište bilo na izgradnji snaga (nuklearnih,

oklopnih i mehanizovanih i drugih) sposobnih da pariraju sovjetskoj vojnoj moći. Snage specijalne namene (tzv. zelene beretke) značajnije su reducirane, a pripreme za vođenje „antigerilskih”, „antiustaničkih” i drugih „malih” i ograničenih ratova potisnute su u drugi plan. O tome, pukovnik J. B. Motli u vodećem teoretskom časopisu KoV SAD, „Military Review”, pored ostalog piše:

„Dekada sedamdesetih godina (u vojnostrategijskom smislu) zasnivala se na vijetnamskim lekcijama, na osnovu kojih su neke političke snage SAD smatrale da se SAD ne mogu i ne smeju oslanjati na vojnu silu u postizanju svojih političkih ciljeva. To je, takođe, bila dekada uzdržavanja u kojoj su SAD bile ubedile sebe da značaj upotrebe oružanih snaga kao instrumenta politike opada.”¹

Međutim, krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina nastale su krupne promene u gledištima SAD na rat, na ulogu oružanih snaga u američkoj spoljnoj politici i na vojno angažovanje SAD u ograničenim ratovima i lokalnim sukobima.

Administracija predsednika Regana pokušala je da se oslobodi vijetnamskog sindroma i da stvori uslove za veću slobodu u odlučivanju po pitanju angažovanja oružanih snaga u zaštiti „vitalnih interesa” SAD u tzv. trećem svetu. Razvoj događaja u nekim zemljama i delovima sveta (sovjetska vojna intervencija u Avganistanu i vijetnamska u Kampučiji, promene u Iranu, previranja u karipskom području i dr.) uzet je kao povod i osnovni argument u zahtevima za jačanje oružanih snaga i njihovo veće (i brže) osposobljavanje za upotrebu u raznim delovima sveta i u sukobima različitog nivoa i različitog intenziteta. Tako su krajem sedamdesetih godina organizovane snage za brze intervencije, namenjene prvenstveno za upotrebu na Srednjem istoku i u jugozapadnoj Aziji, tj. za „sprečavanje prodora sovjetskih snaga (i uticaja SSSR-a) prema Perzijskom zalivu i Indijskom okeanu”. Međutim, kako se interesi politike SAD, kao globalne sile, ne ograničavaju samo na jedno područje (u ovom slučaju na područje Srednjeg istoka i jugozapadne Azije), a s obzirom na raznovrsnost karaktera sukoba u savremenim uslovima, to je vojno (i političko) rukovodstvo SAD tražilo nove načine i sredstva za što uspešnije suprotstavljanje kretanjima koja ugrožavaju interese američke spoljne politike i za podsticanje onih koja obezbeđuju vraćanje izgubljenih i zadobijanje novih pozicija SAD u svetu. Tako je u okviru Reganove doktrine „obuzdavanja Sovjeta na perifernim ra-

¹ Pukovnik James B. Motley: *A Perspective on Low-Intensity Conflict* (Perspektiva sukoba niskog intenziteta), „The Military Review”, januar, 1985, str. 4.

tištima"², na vojnom planu razvijen koncept SUKOB NISKOG INTENZITETA (Low-Intensity Conflict), koji se i dalje razrađuje uz povremenu praktičnu primenu.

Pojam i suština koncepta

Iako su na više mesta u stranoj vojnoj literaturi date definicije koncepta „sukob niskog intenziteta”, on ipak nije u potpunosti definisan, jer se diskusije o njemu nastavljaju u okviru američkih vojnih struktura i u vojnoj štampi SAD. To uslovljava potrebu celovitijeg prikaza nastanka i evolucije tog koncepta, uz analitički osvrt na njegov smisao i suštinu.

Još 1981. godine, KoV SAD je izdala nacrt borbenog pravila, pod oznakom i nazivom *FM 100-20: Low-Intensity Conflict*. U tom nacrtu data je sledeća definicija sukoba niskog intenziteta:

„Širok pojam koji označava političko-vojnu borbu izvan konvencionalnog rata, koju vode nacionalne snage radi ostvarivanja političkih, socijalnih, ekonomskih i psiholoških ciljeva. Ona je često dugotrajna i varira od diplomatskih, ekonomskih i psiholoških pritisaka, preko terorizma do ustaničkog rata... Dejstva niskog intenziteta obuhvataju takve aktivnosti kao što je demonstriranje sile, pružanje vojne pomoći, specijalna dejstva i ograničena neposredna upotreba regularnih snaga.”³

Navedena definicija ukazuje na nekoliko pretpostavki (zaključaka), koji se odnose na sukobe niskog intenziteta:

(1) sukob nastaje u nekoj od zemalja „trećeg sveta”, između njenih antagonističkih snaga, u kojoj SAD imaju svoje političke i druge pozicije i interese;

(2) angažovanje SAD u tom sukobu (na strani onoga ko zastupa interese ili sledi politiku SAD) postupno je: političkim, psihološko-propagandnim i ekonomskim sredstvima (uključujući vojnu pomoć) do ograničene upotrebe oružanih snaga.

² Vidi: *WAGING WAR BY PROXY — The „Regan doctrine” supports anticommunist insurgency across the Third World* (VOĐENJE RATA POMOCU POSREDNIKA — „Reganova doktrina” podržava antikomunističke pobune širom „Trećeg sveta”), „Newsweek”, Decembar 23, 1985.

³ Vidi: William Olson, *The Light Force Initiative* (Inicijativa lakih snaga), „Military Review”, juni 1985, str. 3—17.

U više izvora korišćenih za ovaj rad navodi se termin političko-vojna (borba, akcija), što ukazuje na prvenstveno politički karakter koncepta i na široku primenu drugih (nevojnih) sredstava u njegovoj realizaciji.

Sukob niskog intenziteta, prema navedenoj definiciji, predstavljao bi, u stvari, onu skalu političkih, psihološko-propagandnih, ekonomskih i vojnih aktivnosti, koju je obuhvatao pojam „nekonvencionalnog” ili „specijalnog” rata, u vojnoj teoriji SAD naširoko razvijen i u praksi testiran tokom šezdesetih godina.

Treba zapaziti da je navedena definicija data u nacrtu borbenog pravila *FM 100-20* još iz 1981. godine. U međuvremenu,⁴ vođene su diskusije u stručnoj vojnoj štampi i u okviru vojnih struktura SAD o sukobu niskog intenziteta, pri čemu je njegov pojam dalje pojašnjavan, a definicija menjana i dopunjavana.

U časopisu „Military Review” za januar 1985. godine, pukovnik Motli, na primer kaže da je termin „sukob niskog intenziteta” za sada „u magli unutar vojnog establišmenta SAD. Drugi termini, kao na primer, mali ili manji ratovi, nasilje niskog nivoa, ograničeni i protivustanički ratovi, često se koriste kao sinonimi za sukob niskog intenziteta”.⁵

Polazeći od vojne teorije i ratne doktrine SAD (delom potvrđene i u praksi) pukovnik Motli iznosi spektar sukoba, u kojima se mogu angažovati snage SAD i to: terorizam, nekonvencionalni rat, konvencionalni rat, veći konvencionalni rat, nuklearni vojni rat i strategijski nuklearni rat. Pod sukobe niskog intenziteta pukovnik Motli svrstava terorizam, nekonvencionalni rat i manji konvencionalni rat. Drugačije rečeno (terminologijom, ranije najčešće korišćenom) to bi značilo — terorizam, specijalni rat i lokalni sukob.

Sukob niskog intenziteta, kao što kaže pukovnik Motli, obuhvata nešto širu skalu sukoba od one koja se daje u nacrtu borbenog pravila *FM 100-20*. Sem „nekonvencionalnog” („specijalnog”) rata i borbe protiv terorizma, on bi obuhvatio još i učešće SAD u sukobu lokalnog karaktera (u „manjim konvencionalnim ratovima”).

Za sagledavanje pojma i suštine sukoba niskog intenziteta, posmatrano sa stanovišta mogućeg angažovanja snaga SAD u nekom od navedenog segmenta spektra sukoba vredno je pažnje zapažanje, u kojem se, pored ostalog, kaže da svaka procena savremene vojno-političke situacije mora da uzme u obzir najmanje tri sledeća činioca:

”Prvo, interesi SAD izvan glavnog područja konfrontacije sa SSSR-om u centralnoj Evropi, sigurno će se povećavati po važnosti do kraja ovog veka i uticaće na američku spoljnu i vojnu politiku. Evropa je godinama imala centralnu ulogu u američkoj spoljnoj poli-

⁴ U vreme štampanja članka W. Olsona u časopisu „Military Review” (juni 1985), nacrt navedenog borbenog pravila bio je i dalje na razmatranju u komandama i ustanovama KoV SAD.

⁵ Pukovnik J.B. Motley, *Isto*.

tici i, mada radikalna promena u tome još nije na vidiku, izvesno prenošenje težišta izgleda neophodno i ne sasvim nepoželjno. *Oružani sukob manje je verovatan u Evropi nego u bilo kom (drugom) delu sveta i takva ocena verovatno se neće menjati u skoroj budućnosti.* (Podvukao T. M.) S druge strane, pretnje američkim interesima na nižem nivou spektra sukoba dobijaju na značaju. Zategnutost u tzv. trećem svetu povećava se u pogledu sukoba unutar pojedinih zemalja i ratova između njih. Godine 1983. nekih 40 do 45 država bilo je zahvaćeno ratnim vihorom, bilo u jednoj ili u drugoj formi. Ukratko, SAD će u svakom slučaju sve više biti okupirane sukobima niskog intenziteta i, po nuždi, biće primorane da unekoliko odvrte svoju pažnju od Evrope.

Drugo, tokom protekle deкаде pretnje američkim interesima su povećavane, dok su vojne mogućnosti SAD da odgovore na nju smanjene.

Treće, s obzirom na karakter pretnje i fluidnost međunarodne situacije, nikakve pretpostavke niti naučne analize ne mogu sa bilo kojim stepenom tačnosti da predvide kada i gde će se pojaviti izazov američkim interesima. . . Nova strategijska karta iskršavanja okolnosti mogla bi da identifikuje zonu arapskog zaliva, južnu Afriku, jugoistočnu i centralnu Aziju — kao potencijalna žarišta u kojima bi, sa velikom verovatnoćom, mogle biti angažovane snage SAD. . .”

U zaključku, pukovnik Motli iznosi:

„Najvažniji bezbednosni izazov s kojim se suočavaju SAD, pored održavanja snažnog nuklearnog deterenta prema SSSR, jeste da osposobe svoje vojne mogućnosti za sukobe niskog intenziteta, tj. za raspon aktivnosti i operacija na nižoj lestvici spektra sukoba koji obuhvataju upotrebu sile od strane zemalja ili organizacija da bi se osvojila ili zaštitila teritorija ili obezbedili interesi, da se prinudi, potčini ili odbrani stanovništvo, da se uspostave ili zaštite prava ili da se ostvari uticaj na političke i ekonomske sisteme. Što se verovatnoće tiče, SAD će verovatno i ubuduće biti upletene u 'brzo-udarne' vojne operacije slične onoj u Grenadi. Takve operacije će imati veoma ograničene političko-vojne ciljeve, biće kratkotrajne i korišćiće oružanu silu na visoko koncentrisan način.”⁶

Ovo ukazuje na to da vojni krugovi SAD u svojim teorijskim raspravama (verovatno i strategijskim procenama) računaju sa dva bitna činioca:

⁶ Isto.

(1) da vojni „izazovi” SAD, koji proizlaze iz ugrožavanja njihovih političkih interesa dolaze izvan strategijskog prostora Evrope, posebno njenog centralnog dela; i

(2) da se sukobi niskog intenziteta, koji se vode i koji će se voditi u neposrednoj i daljoj budućnosti uz učešće i snaga SAD u okviru tzv. trećeg sveta, svrstavaju uglavnom na nižu lestvicu spektra mogućih sukoba.

Potpukovnik D. J. Din sukob niskog intenziteta postavlja u nešto širi kontekst nego što se to čini u nacrtu borbenog pravila FM 100-20 ili kao što piše pukovnik J. B. Motli. U vodećem teoretskom časopisu RV SAD „The Air University Review,” on, pored ostalog, piše:

„Mali ratovi su veoma poznat segment savremene međunarodne situacije. Liban, El Salvador, Nikaragva, Čad, Zapadna Sahara — su neka od mesta u kojim mali ratovi bukne ili tinjaju da bi se rasplamsali. Da bi se ti ratovi opisali često se koristi termin *sukob niskog intenziteta*. To je posve nezadovoljavajuće jer se time ne daje prava definicija pojma.”⁷

Potpukovnik D. J. Din dalje kaže da akcije koje se odnose na sukob niskog intenziteta mogu pokrivati velik raspon vojnih, ekonomskih i političkih mera. Poziva se na jedan dokumenat iz 1984. godine u kojem je data sledeća definicija sukoba niskog intenziteta, koji obuhvata:

„Situacije koje idu od terorizma, kriza i malih ratova do revolucija i kontrarevolucija i koje zahtevaju planirane ograničene odgovore manje od nacionalne mobilizacije a često su u vezi sa prijateljskim režimima u 'trećim zemljama'. Ti odgovori su obično vojni ili para-vojni na iskrsle revolucionarne i druge situacije, ali objedinjenih političko-ekonomsko-vojnih i drugih akcija.”⁸

Prema ovom autoru, u sukobe niskog intenziteta mogli bi da se ubroje svi lokalni ili ograničeni ratovi u kojima učestvuju snage SAD (snage specijalne namene i jedinice sva tri vida oružanih snaga) uz primenu i političkih, ekonomskih i drugih pritisaka na žrtvu agresije.

Pukovnik J. D. Vagelštajn, sukob niskog intenziteta posmatra prvenstveno u odnosu na (ili kao) protivustanička dejstva (coun-

⁷ Potpukovnik David J. Dean, *The U.S. Air Force in Low-Intensity Conflict* (RV SAD u sukobu niskog intenziteta), „The Air University Review”, januar — februar 1985, str. 45—58.

⁸ Isto.

Navedenu definiciju formulisao je Politički panel (Policy panel) Centra za vazduhoplovnu i vasijsku doktrinu SAD, u vazduhoplovnoj bazi Maxwell, savezna država Alabama.

terinsurgency operations). U časopisu „Military-Review” on, pored ostalog, piše:

„U posle-vijetnamskom periodu, protivustanička dejstva skoro su izostavljena iz američkog vojnog obrazovnog sistema. Pojam protivustanički, zamenjen je manje kontroverznim pojmom: sukob niskog intenziteta. . .

Ova vrsta sukoba tačnije se opisuje kao revolucionarno i kontrarevolucionarno ratovanje. Takav sukob predstavlja *totalni rat* na lokalnom nivou, jer se tamo koriste *sva* sredstva totalnog rata, uključujući politička, ekonomska i psihološka sredstva, sa vojnom silom kao četvrtim aspektom u mnogo slučajeva.”⁹

Međutim, sukob niskog intenziteta i protivustanička dejstva, prema njegovom mišljenju, uslovljavaju upotrebu oružanih snaga na dva različita načina. Prvi je demonstriran u Grenadi (operacija koja je predstavljala „hiruršku” upotrebu snaga SAD), a za to su snage SAD obučene i opremljene. Druga upotreba predstavlja pomoć jednom savezniku u političko-vojnim operacijama radi gušenja pobuna pomoću oružane sile — uloga za koju snage SAD nisu pripremljene. „Stanje pripremljenosti snaga SAD za ovu ulogu je na najnižoj tački u poslednjih 20 godina”, kaže pukovnik Vagelštajn, i nastavlja: „Polazeći od činjenice da sukob niskog intenziteta jeste najverovatnija forma našeg angažovanja u trećem svetu to se KoV SAD, očito, i dalje priprema za pogrešan rat, uz naglašenu opasnost od SSSR-a na ravnicama Evrope (kompleks ’Tesnaca Fulda’). Tek su trijumf Sandinista u Nikaragvi, ustanak u El Salvadoru i kubanska obnovljena aktivnost u Karibima izazvali KoV da preispita svoje prioritete.”¹⁰

Pukovnik Vagelštajn nije izričit u stavljanju znaka jednakosti između sukoba niskog intenziteta i protivustaničkih dejstava, ali je očito da ta dejstva (kao i prevratnička) uvrstava u sukob niskog intenziteta. Kao i pukovnik Motli, on sagledava potrebu veće i svestranije pripreme snaga KoV SAD za angažovanje u područjima tzv. trećeg sveta nego za sukob sa SSSR-om i Varšavskim ugovorom, jer je takav sukob, u sadašnjim uslovima, manje verovatan.

Za dalje pojašnjenje pojma i suštine sukoba niskog intenziteta vredno je navesti i gledišta dr S. C. Sarkisiena, koji se duže od pet godina bavi izučavanjem i uobličavanjem ovog koncepta.

Doktor Sarkisien, takođe, kaže da se pod sukob niskog intenziteta često ubrajaju svi nenuklearni sukobi izvan evropskog konti-

⁹ Vidi: pukovnik John D. Waghelstein, *Post-Vietnam Counterinsurgency Doctrine* (Posle-vijetnamska protivustanička doktrina), „Military Review”, maj 1985, str. 42—51.

¹⁰ *Isto*, str. 43—44.

menta, u kojima učestvuju snage SAD, što nije tačno ni ispravno. S tim u vezi, on — pored ostalog, kaže:

„Termin sukob niskog intenziteta neodređeno se svrstava u nenuklearne sukobe nižeg stepena. U nedostatku precizne definicije, taj pojam se koristi kako bi se objasnila svaka vrsta nenuklearnog sukoba, od rata tipa korejskog do terorizma (ili obrnuto). Raniji pokušaji da se definiše ili objasni ovaj termin — koncept, u najboljem slučaju, oslanjali su se na jačinu angažovanih snaga i karakter sukoba. Međutim, suština je upravo u karakteru sukoba, više nego u nivou njegovog intenziteta ili konkretnoj jačini angažovanih snaga. . .

Mada neki pokušavaju da u sukobe niskog intenziteta uključe ograničene ratove i akte terorizma, sukobi niskog intenziteta se, ipak, *odnose na revolucionarne i kontrarevolucionarne strategije i ciljeve. Ukratko, oni obuhvataju nekonvencionalna dugotrajna dejstva uz visoku političko-psihološku supstancu, povezanu sa društveno-političkim ciljem konkretnog delokruga zbivanja.* Ograničeni konvencionalni ratovi i akti terorizma su izvan granica *sukoba niskog intenziteta*. Revolucije i kontrarevolucije su njegove glavne kategorije.”¹¹

Gledište dr Sarkisiena zasluži je određenu pažnju jer sukob niskog intenziteta svodi na one vrste sukoba (na protivrevolucionarne ratove i prevratnička dejstva) u kojima se SAD najčešće angažuju vojnim i drugim sredstvima u fluidnom području tzv. trećeg sveta.

Navedene definicije ukazuju na to da pojam koncepta „sukob niskog intenziteta” još nije u potpunosti definisan i da među američkim vojnim teoretičarima postoje različita shvatanja pojma i suštine koncepta. Prevladavaju, ipak, ona gledišta prema kojima se sukob niskog intenziteta odnosi pre svega na „ustanička” i „protivustanička” dejstva, odnosno na „revolucionarne” i „kontrarevolucionarne” ratove.

Međutim navedeni pojmovi (termini) koji se koriste u američkoj vojnoj terminologiji (uključujući još i „gerilska” i „protivgerilska” dejstva) zahtevaju izvesno razjašnjenje. To se najjasnije sagledava putem suštine sukoba niskog intenziteta koju, u stvari, čine mere i akcije SAD koje se preduzimaju s ciljem da se spreči gubljenje vlastitih pozicija u pojedinim zemljama i delovima sveta u korist neke druge sile (ili sila), pre svega u korist SSSR-a, i na vraćanje izgubljenih (i zadobijanje novih) pozicija putem potiskivanja stranog

¹¹ Dr Sam C. Sarkensian, *Low-Intensity Conflict — Concepts, Principles, and Policy Guidelines* (Sukob niskog intenziteta — Koncepti, principi i političke smernice), „The Air University Review”, januar — februar 1985, str. 4—21.

(prvenstveno sovjetskog) prisustva i uticaja iz tzv. trećeg sveta (i ne samo iz njega) u vlastitu korist. Otuda i tako snažan naglasak na primeni političkih, psihološko-propagandnih i ekonomskih mera, uz moguću upotrebu i vojne sile, kao krajnjeg sredstva. *Svi ti pojmovi, prema tome, mogu da se svrstaju u protivrevolucionarne (protivoslobodilačke) ratove i prevratnička dejstva, kao glavne segmente sukoba niskog intenziteta.*

U sukobe niskog intenziteta uključuje se i borba protiv terorizma (to dr Sarkisien ne čini, ali čini ministar Vajnberger i veći broj drugih autora), kojoj se u vojnoj doktrini SAD poslednjih nekoliko godina pridaje poseban značaj i za koju se strukturiraju i pripremaju odgovarajuće snage.

Vrste i karakteristike sukoba niskog intenziteta

Na osnovu razmatranja pojma i suštine sukoba niskog intenziteta proizlazi da se u ovu lestvicu sukoba mogu ubrojati tri osnovne vrste ratnih dejstava u kojima bi se angažovale (ili se već angažuju) SAD svojim vojnim i drugim sredstvima. To su: protivrevolucionarni (protivoslobodilački) ratovi, podrška i pomoć antikomunističkim snagama (prevratnička dejstva) i borba protiv terorizma.

1. *Protivrevolucionarni ratovi* (u američkoj vojnoj štampi najčešće nazivani antigерилска i protivustanička dejstva) predstavljaju tip operacija naširoko primenjivan u vreme antikolonijalnih, narodno-oslobodilačkih i revolucionarnih ratova od strane snaga SAD i drugih zapadnih zemalja (Francuske, Velike Britanije), tokom pedesetih i šezdesetih godina, posebno u prvoj fazi vijetnamskog rata. Oni čine kombinaciju klasičnih vojnih akcija i političkih, ekonomskih i psihološko-propagandnih mera sračunatih na neutralisanje podrške seoskog i drugog stanovništva snagama koje se bore protiv režima naklonjenih Sjedinjenim Američkim Državama i, u krajnjem — na razbijanje tih snaga, očuvanje postojećeg poretka i učvršćivanje vlastitih pozicija u dotičnoj zemlji. U takvom sukobu, ali manjih razmera i nižeg intenziteta, SAD su sada, na primer, angažovane u El Salvadoru. Velik deo onoga što se danas u toj zemlji događa — bombardovanje sela koja su pod kontrolom ustanika, vojni projekti „civilnih akcija“, preduzimanje „operacija pretraži i uništi“ (search and destroy operations) i sl., predstavlja neposredno prenošenje iskustava iz Vijetnama.

2. Mnogo važniji po značaju i širi po razmerama u sadašnjim uslovima, jesu sukobi koji nastaju, neretko, kao rezultat američke politike aktivne *podrške antikomunističkim pobunama* u zemljama „trećeg sveta”. Suštinu koncepta „sukob niskog intenziteta”, u stvari, i predstavljaju pobune koje se uz podršku i pomoć SAD javljaju protiv tzv. radikalnih režima uspostavljenih u nekim novooslobođenim zemljama i zemljama u razvoju koje često uz podršku i pomoć (ekonomsku i vojnu) SSSR-a i drugih socijalističkih zemalja teže oslobađanju od imperijalizma, kolonijalizma i neokolonijalizma i izgradnji socijalističkog društvenog uređenja. Takve pobune i sukobi u kojima se SAD angažuju putem pružanja političke podrške razvijanja propagandno-psihološke aktivnosti isporuka materijalne pomoći (vojne i druge) i — u nekim slučajevima, preduzimanjem konkretnih vojnih akcija (kako posredstvom savetnika i instruktora tako i neposredno bombardovanjem), najčešće se označavaju kao aktivnosti u sprečavanju „sovjetskog ekspanzionizma”. Međutim, njihov osnovni smisao i cilj jeste — rušenje postojećih sistema u tim zemljama i stvaranje uslova za uspostavljanje vlastite dominacije u njima.

Politika i strategija „sprečavanja širenja komunizma” i potiskivanja sovjetskog uticaja iz zemalja „trećeg sveta” (i šire, kada se za to stvore uslovi) često se pominje kao „Reganova doktrina”, koja zahteva da SAD „moraju preći u ofanzivu i konkretnim akcijama doprineti rušenju prokomunističkih (prosovjetskih) režima”. S tim u vezi, vredna pažnje je izjava zamenika ministra inostranih poslova SAD, Vilijama Šnajdera data pred senatskim Potkomitetom za odnose sa inostranstvom, u kojoj se — pored ostalog, kaže da su se „slobodne nacije” predugo zadovoljavale sporednim akcijama i izvesnim suprotstavljanjima širenju komunizma, čime su praktično prihvatale njegova osvajanja i pobede. „Sada, pomažući antikomunističke pobune moramo u potpunosti odbaciti odbranu, kako bismo izbegli sumnje u našu odlučnost da se suprotstavimo njihovim imperijalističkim planovima.”¹²

Politika koju je V. Šnajder branio, nalazi praktičnu primenu u podršci pomoći koju SAD pružaju antisandinističkim snagama u Nikaragvi, muhadžedinima u Avganistanu, Savimbinim pobunjenicima u Angoli i dr.

3. Uključivanje *borbe protiv diverzija i terorizma* u sukobe niskog intenziteta odraz je značaja koji administracija predsednika Regana pridaje tom obliku dejstva posle učestalih napada na američke

¹² Vidi: *The Regan Doctrine* („Reganova doktrina”), „Washington Post” od 19. jula 1985. godine.

vojne objekte u raznim zemljama i delovima sveta, posebno nakon napada na kasarnu pripadnika mornaričke pešadije SAD u Bejrutu. Posle tog napada terorizam je u SAD definisan kao vojna opasnost koja ugrožava bezbednost SAD, pa otuda uslovljava i vojni odgovor. Predsedničkom direktivom o nacionalnoj bezbednosti br. 138 od aprila 1984. godine predviđene su i konkretne mere protiv nosilaca i organizatora diverzantskih i terorističkih akcija, uključujući udare po „gnezdimu” ili centrima prebivanja i obuke terorista u Libanu, Libiji, Tunisu i drugim arapskim zemljama.¹³

Snage i sredstva za sukobe niskog intenziteta

Za sukobe niskog intenziteta predviđa se mogućnost korišćenja veoma široke skale snaga i sredstava — od političko-propagandnih mera do ograničene upotrebe jedinica operativne armije. Na prvo mesto i po redosledu angažovanja stavljaju se političke, ekonomske i psihološke mere, da bi se zatim — ukoliko one ne bi dale očekivane rezultate, pribeglo upotrebi odgovarajućih elemenata oružanih snaga.

Međutim, u poslanici upućenoj Kongresu, 14. marta 1986. godine, predsednik Regan je kao „instrumente politike SAD” na prvo mesto stavio oružane snage. „Dodatak” vojnoj sili čini pružanje vojne i ekonomske pomoći režimima i pokretima prijateljski naklonjenih Sjedinjenim Američkim Državama. To može da znači da će oružane snage i u sukobu niskog intenziteta, kao elementu američke politike i strategije, imati značajnu, a u krajnjem, i odlučujuću ulogu.

Dve su osnovne komponente snaga predviđenih za angažovanje u sukobima niskog intenziteta: snage za specijalna dejstva¹⁴ i elementi operativnih jedinica Kopnene vojske (i mornaričkodesantne pešadije), Ratnog vazduhoplovstva i Ratne mornarice.

¹³ Vidi: *Detering Terrorism* (Odvraćanje terorizma), „Journal of Defense and Diplomacy”, juni 1985, str. 7—10.

¹⁴ U korišćenim izvorima, pa i u ovom radu, uporedo se koriste dva termina: specijalne snage (Special Forces) i snage za specijalna dejstva (Special Operations Forces). Prvi označava specijalne snage KoV SAD (tzv. zelene beretke), a drugi je širi pojam i sem ovih obuhvata i druge jedinice za specijalna dejstva (rendžerske jedinice KoV, jedinice specijalne namene RV i RM, jedinice za psihološka dejstva sva tri vida oružanih snaga i jedinice za tzv. civilne poslove).

Snage za specijalna dejstva

Snage za specijalna dejstva imale su značajnu ulogu u vijetnamskom ratu. Ali, zbog neuspele politike i strategije SAD u tom ratu uopšte, pa i specijalnih snaga posebno, njihova uloga u strukturi oružanih snaga i u ratnoj doktrini SAD u postvijetnamskom periodu znatno je smanjena. Neke jedinice specijalnih snaga KoV su rasformirane a neke reorganizovane i reducirane. U nastavnim planovima i programima vidovskih i rodovskih škola i kurseva broj časova predviđenih za izučavanje specijalnih dejstava bitno je smanjen ili potpuno eliminisan. O tome pukovnik Vagelštajn, pored ostalog, kaže da su u postvijetnamskom periodu specijalna dejstva skoro izostavljena iz američkog vojnog obrazovnog programa. U Komandno-štabnoj školi KoV u Fort Levenvortu, u programu jednogodišnjeg školovanja izučavanju „malih ratova” bilo je posvećeno 40 časova da bi kasnije taj fond bio smanjen na svega osam časova. U rodovskim školama, potpuno je izostavljen. Slično tome „drastično su reducirane” i specijalne snage. Osma grupa specijalnih snaga KoV, na primer, namenjena za Latinsku Ameriku bila je deaktivirana 1973. godine i svedena na jedan bataljon u Fort Galiku (zona Panamskog kanala). Jedino je jedinicama za obaveštajno-diverzantska dejstva (tzv. rendžerski bataljoni) pridavana nešto veća pažnja, pre svega, zbog njihovog osposobljavanja za protivterorističke akcije, dok su ostale snage specijalne namene (za psihološka dejstva i dr.) u postvijetnamskom periodu doživljavale degradiranje.¹⁵

Razradom koncepta sukob niskog intenziteta, „izazvanom” razvojem događaja u Latinskoj Americi i drugim delovima sveta, vraćeno je poverenje u snage za specijalna dejstva, kao najpogodnije za takav nivo sukoba, barem u njegovoj početnoj fazi, pa su s tim u vezi preduzete mere jačanja i modernizacije tih snaga. O tome, ministar odbrane SAD, Kaspar Vajnberger kaže da obnavljanje snaga za specijalna dejstva predstavlja visok prioritet Reganove administracije, i dodaje: „Visok prioritet, koji smo pridali revitalizaciji snaga za specijalna dejstva odražava naše priznanje da sukob niskog nivoa, za koji su snage za specijalna dejstva najpogodnije, predstavlja pretnju s kojom će se SAD najverovatnije suočavati do kraja ovog veka.”¹⁶ Za potvrdu stava o jačanju snaga za specijalna

¹⁵ Pukovnik John D. Waghelstein, *Isto*.

¹⁶ Caspar Weinberger, *ANNUAL REPORT to the CONGRESS Fiscal Year 1986* (Godišnji izvještaj Kongresu za fiskalnu 1986. godinu), Washington, D.C, 1985, str. 286.

dejstva i njihovog daljeg osposobljavanja za angažovanje u sukobima nižeg nivoa, ministar Vajnberger iznosi da je reaktivirana jedna grupa specijalnih snaga KoV (8. grupa) i jedan tim za pomorsko-diverzantska dejstva (tzv. SEAL Team) i da je predviđeno aktiviranje još jedne grupe specijalnih snaga KoV i jednog SEAL-tima Ratne mornarice. Sedma grupa specijalnih snaga KoV u Fort Bragu, Severna Karolina, ojačana je i orijentisana prema području Latinske Amerike, angažovana u pružanju pomoći snagama Hondurasa i El Salvadora. (U Hondurasu za pomoć antisandinističkim snagama Nikaragve, a u El Salvadoru za gušenje pobune protiv režima u San Salvadoru.) Za povećanje strategijske pokretljivosti tih snaga, do 1992. godine će se nabaviti 21 avion *MC-130 Combat Talon*, a predviđena je i gradnja jednog broda specijalne namene. Planirano je formiranje još jednog rendžerskog bataljona. Na planu unapređenja sistema planiranja upotrebe snaga i sredstava za specijalna dejstva, u okviru Združenog generalštaba, formirana je Združena agencija za specijalna dejstva (Joint Operations Agency), a za uspješnije komandovanje i upravljanje tim snagama i sredstvima formirana je posebna (Prva) komanda za specijalna dejstva (First Special Operations Command). Mada je ova komanda formirana u okviru KoV, ona ipak ima karakter združene (međuvidovske) komande, jer obuhvata specijalne snage KoV i jedinice specijalne namene ostalih vidova oružanih snaga, zatim rendžerske jedinice KoV, jedinice za psihološka dejstva i jedinice za tzv. civilne poslove svih vidova oružanih snaga. Cilj formiranja Prve komande za specijalna dejstva jeste da se „obezbedi sadejstvo svih jedinica specijalne namene u združenim operacijama. Shodno tome, Prva komanda objedinjeno planira upotrebu snaga za specijalna dejstva, prepade i akcije jedinica tipa komandosa i druga slična dejstva za „specijalne slučajeve“.¹⁷

Elementi operativnih snaga KoV, RV i RM

Sem korišćenja političkih, ekonomskih i propagandno-psiholoških mera i upotrebe snaga za specijalna dejstva, za sukobe niskog intenziteta predviđa se i ograničena upotreba operativnih jedinica sva tri, odnosno četiri vida oružanih snaga (uzimajući u obzir mornaričku pešadiju, kao poseban vid).

¹⁷ Vidi: C. Weinberger, *Isto*, str. 136, 285 i 286, i dr. Sam C. Sarkesian, *Isto*, str. 4—17.

Iz redova KoV to su u prvom redu tzv. lake divizije, čije se formiranje upravo povezuje sa razradom koncepta „sukob niskog intenziteta” i sa sve više naglašenom „potrebom” angažovanja snaga SAD u žarištima sukoba izvan evropskog ratišta.

Sa reorganizovanjem svojih divizija i pretvaranjem njihovog jednog dela u divizije „lakog” tipa, KoV SAD je otpočela u periodu 1984—1985. godine. Uporedo sa reorganizovanjem divizija preduzete su mere na jačanju snaga KoV putem aktiviranja jedinica Nacionalne garde (dve divizije i veći broj samostalnih jedinica rodova i službi), kako bi one mogle „uspešnije da odgovore na situacije koje nastaju u području tzv. trećeg sveta”.

Prema navodima ministra odbrane SAD, C. Vajnbergera, u fiskalnoj 1985. godini je otpočeta reorganizacija jedne pešadijske divizije iz Fort Orda, Kalifornija, i njeno pretvaranje u „laku diviziju”, a otpočeto je i aktiviranje 10. divizije Nacionalne garde iz Fort Drum, država Nju Jork, koja će takođe biti strukturirana prema modelu „lake divizije”. U fiskalnoj 1986. godini, treba da otpočne aktiviranje šeste divizije Nacionalne garde kao „lake divizije”, koja locira na Aljasci, a u „laku diviziju” biće pretvorena i 25. pešadijska divizija na Havajima. Reorganizacija će se nastaviti tako da će do kraja tekuće dekade KoV SAD u svom aktivnom delu, imati osam „lakah divizija”, uključujući 82. vazdušnodesantnu i 101. vazdušnopokretnu diviziju i dve divizije (6. i 10) preuzete (aktivirane) od Nacionalne garde. Nacionalna garda KoV imaće šest „lakah divizija”, a sve divizije mornaričke pešadije (tri aktivne i jedna rezervna) biće tretirane kao „lake divizije” i u skladu s tim formacijski i doktrinarno prilagođene.

Sadašnja projekcija razvoja snaga SAD predviđa sledeći odnos „lakah” i „teških” divizija kopnenih snaga SAD (i mornaričke pešadije):¹⁸

Divizija	„Teška”	„Laka”	Sve ga
Aktivna KoV	10	8	18
Nacionalna garda KoV	4	6	10
Aktivna mornarička pešadija	—	3	3
Rezerva mornaričke pešadije	—	1	1
Ukupno:	14	18	32

¹⁸ Caspar Weinberger, *Isto.* str. 136.

Osnovne karakteristike divizije „lakog” tipa KoV SAD su:

- relativno malo brojno stanje (oko 10.000 ljudi);
- velika operativno-taktička i strategijska pokretljivost (moгуćnost transportovanja celokupnog naoružanja i opreme vazдушnim putem);
- osposobljavanje za dejstva u različitim klimatskim i (naročito) geografskim i topografskim uslovima; i
- mogućnost brzog ojačanja i pretvaranja u diviziju „teškog” tipa, kada se ukaže potreba za njeno angažovanje u sukobu visokog intenziteta (nivoa).¹⁹

U jedinice „lakog” tipa, a koje se takođe mogu angažovati u sukobima niskog intenziteta, ubrajaju se i četiri samostalne brigade (puka) aktivnog dela KoV-a. Po principu lakih jedinica biće organizovano i sedam samostalnih brigada (pukova) Nacionalne garde KOV-a.

Jedinice mornaričke pešadije gotovo tradicionalno se angažuju u lokalnim sukobima i ograničenim ratovima. Njihova uloga biće značajna i u sukobima niskog intenziteta. Na to ukazuje i činjenica da će se sve tri aktivne i jedna rezervna divizija mornaričke pešadije tretirati kao divizije „lakog” tipa.

Za sukobe niskog intenziteta RV će obezbeđivati, pre svega, transportne kapacitete i vazдушnu podršku, koju mogu da daju snage locirane na stranim ratištima (evropskom, dalekoistočnom) ili sa teritorije SAD. Isto je i sa RM, koja obezbeđuje pomorski transport, sredstva za iskrcavanje pomorskih desanata i podršku (brodsku i vazдушnu) snagama koje dejstvuju na kopnu.

Angažovanje snaga i sredstava u sukobima niskog intenziteta

Velika raznovrsnost sukoba niskog intenziteta, kako po cilju i karakteru, tako i po uslovima u kojima se događaju, ukazuje i na veliku raznovrsnost puteva i načina upotrebe snaga i sredstava SAD u njima.

Uočljivo je da se u izvorima korišćenim za ovaj rad ne pravi razlika u načinu angažovanja snaga i sredstava u pojedinim vrstama sukoba niskog intenziteta, mada dosadašnja iskustva i ponašanje

¹⁹ Od tenkovskih i mehanizovanih bataljona postojećih divizija, koje se pretvaraju u divizije „lakog” tipa biće formirane samostalne oklopne i mehanizovane brigade koje će se pridavati divizijama „lakog” tipa za njihovo angažovanje, na primer, na evropskom ratištu.

SAD u sadašnjim uslovima ukazuju na to da se razlikuje postupnost, tok i način angažovanja SAD u protivrevolucionarnom (antigerilskom, protivustaničkom) ratu, od angažovanja u podršci „antikomunističkim snagama”, do borbe protiv terorizma. Navešćemo, ipak, gledišta nekih autora, uz kraći analitički osvrt.

Citirani potpukovnik D. Din sukob niskog intenziteta posmatra sa stanovišta SAD, kao zemlje koja misli da „*mora biti u stanju da eksponira svoju volju u ograničenim sukobima bez formalne objave rata*” (podvukao T.M.). Eksponiranje volje na vojnom planu ostvarilo bi se postupnim angažovanjem putem pružanja (vojne) pomoći, integrisanja snaga i intervencije, i to:

— *pružanje pomoći*: obuka kadra, tehnička i druga pomoć snagama prijateljske zemlje, pomoć u razvoju vojne infrastrukture, u planiranju, snabdevanju oružanih snaga i obaveštajnom obezbeđenju;

— *integrisanje snaga*: integrisanje elemenata snaga SAD sa snagama prijateljske zemlje (na primer da jedna mala specijalizovana jedinica RV SAD postane deo vazduhoplovnih snaga prijateljske zemlje);

— *intervencija*, kao najviši nivo aktivnosti u sukobu niskog intenziteta. Može da bude unitarna ili zajednička, sa snagama savezničkih država. Do intervencije dolazi nakon što pružanje pomoći i integrisanje snaga pretrpe neuspehe ili u uslovima naglog razvoja situacije.²⁰

Pukovnik J.B. Motli sukob niskog intenziteta, posmatran sa stanovišta angažovanja snaga SAD, vidi drugačije. On smatra da će to najverovatnije biti „brzo-udarne” vojne operacije slične onoj u Grenadi 1983. godine. „Takve operacije”, ističe pukovnik Motli, „postizaće vrlo ograničene političko-vojne ciljeve, biće kratkotrajne i koristiće oružane snage na visoko koncentrisan način.”²¹

Doktor S.C. Sarkisien, koji (kao što je izneto) u sukobe niskog intenziteta ubraja uglavnom „revolucionarne” i „kontrarevolucionarne” ratove, prednost daje političko-propagandnim merama u odnosu na upotrebu vojnih snaga i s tim u vezi, pored ostalog, kaže:

„Revolucionarni i kontrarevolucionarni ratovi, konačno, su ljudsko-intenzivni, pri čemu tehnologija i savremeno naoružanje igraju važnu ulogu. Ali, suština uspeha u takvim ratovima nalazi se, pre svega, u sposobnosti i veštini političkog kadra, u političkom or-

²⁰ Potpukovnik D.J. Dean, *RV SAD u sukobu niskog intenziteta*, str. 53.

²¹ Pukovnik J.B. Motley, *Isto*, str. 6.

ganizovanju i psihološkom ratovanju — to znači od ljudi na licu mesta i u neposrednom kontaktu sa stanovništvom.”²²

„Važno je da SAD”, kaže dalje dr Sarkisien, „kada se angažuju u takvom sukobu ne pokušaju da sukob amerikanizuju... Takvi sukobi, ukratko, zahtevaju efikasna dejstva usmerena ka društveno-političkom sistemu sa svim svojim nijansama. Oružje visoke tehnologije i savremena vojna oprema ne mogu biti zamena za sposobne političke organizatore, koji prodiru duboko u društveno-političko tkivo konkretnog sistema. Termin *narodni rat* je najadekvatniji pojam za takve sukobe.”²³

Navedene razlike u gledištima o angažovanju SAD u sukobima niskog intenziteta (postupnost, načini, sredstva) odražavaju, u osnovi, američka iskustva iz ranijih sukoba tog nivoa. U protivrevolucionarnim (antigerilskim, protivustaničkim) ratovima, koji su vođeni s ciljem da se očuva postojeći režim i produbi uticaj SAD u dotičnoj zemlji, SAD su se angažovale (i angažuju se), u osnovi, na dva načina: (1) postupno — od pružanja podrške i isporuka materijalne (vojne i druge) pomoći prijateljskom režimu do neposrednog angažovanja operativnih jedinica u borbi protiv revolucionarnih (oslobodilačkih) pokreta i njihovih snaga (primer Vijetnam ranije, El Salvador sada); i (2) odlučno (brzo, munjevito) angažovanje oružanih snaga radi razbijanja revolucionarnih (gerilskih, ustaničkih) snaga i zaštite postojećeg sistema (primer Grenade 1983).

U podršci antikomunističkih snaga i pobuna, mere i aktivnosti SAD su usmerene u dva osnovna pravca: (1) na diskreditovanje i slabljenje postojećeg sistema i njegove vladajuće strukture putem političkih, ekonomskih i drugih pritisaka, i (2) na podršku i pomoć (organizacijsku, finansijsku, materijalnu) prevratničkim snagama. (Najkarakterističniji primeri su Nikaragva, Avganistan, Angola.) Noviji događaji ukazuju na pokušaje na se primenom brze vojne akcije likvidira postojeće (prosovjetsko) rukovodstvo u nekoj zemlji da bi se zatim u toj zemlji uspostavio sistem tipa „zapadne demokratije”. (Pokušaj likvidiranja najvišeg rukovodstva u Libiji.)

Što se borbe protiv terorizma tiče i tu se predviđaju (i primenjuju) dva načina upotrebe snaga i sredstava, i to:

(1) neposredno likvidiranje diverzantskih i terorističkih grupa u njihovoj (pripremnoj ili izvršnoj) akciji i za tu svrhu su predviđene rendžerske i druge jedinice tipa komandosa; i

²² Dr S.C. Sarkesian, *Isto*, str. 8.

²³ *Isto*, str. 9—10.

(2) za likvidiranje uporišta („gnezda” i centara) snaga i organizacija koje se pripremaju za diverzantska i druga dejstva, sem obaveštajno-diverzantskih jedinica tipa rendžera i njihovih prepadnih akcija, predviđaju se i udari iz vazdušnog prostora — dejstva avijacije i raketnih jedinica. Takva dejstva mogu da budu usmerena i protiv vitalnih ciljeva zemlje u kojoj se nalaze centri za bivakovanje i obuku diverzantskih i terorističkih grupa ili ciljeva u zemlji koja podržava njihove aktivnosti usmerene protiv ljudstva i imovine SAD. (Slučaj vazduhoplovnih napada na objekte u Libiji, koji su imali mnogo širu političku i vojnostrategijsku pozadinu.)

Zaključna razmatranja

Suštinu razrade koncepta „sukob niskog intenziteta” predstavljaju nastojanja sadašnje administracije SAD da iznađe puteve i sredstva za efikasniji uticaj na savremena kretanja u tzv. trećem svetu, pri čemu (ovoga puta) težište stavlja na suzbijanje „komunističke ekspanzije” i na potiskivanje prisustva i uticaja SSSR-a u nekim zemljama i delovima širokog afro-azijskog i latino-američkog područja u svoju korist.

Politika „suzbijanja komunističke ekspanzije” i potiskivanja SSSR-a iz „trećeg sveta” često se označava kao „Reganova doktrina neoglobalizma”. Ona podrazumeva „pružanje najšire pomoći svima onima koji se u Washingtonu imenuju borcima za slobodu”.²⁴ Doktrina „neoglobalizma” stavlja SAD i njenu zvaničnu politiku i strategiju prema „trećem svetu” i kretanjima u njemu iz zvanično odbrambenog u suštinski ofanzivni položaj.

Vredno je zapaziti, kako ističe poznati publicista M.T. Kler, da glavni pobornik nove politike i zastupnik doktrine „neoglobalizma” nije ministar odbrane Vajnberger nego državni sekretar Šulc, koji je zagovornik politike pregovaranja i sporazumevanja sa SSSR-om po pitanju kontrole naoružanja i drugim važnim međunarodnim problemima. U njegovoj politici naziru se dva pravca delovanja: (1) uporedo sa zastupanjem stavova o pregovaranju i sporazumevanju, zaoštavati kurs prema revolucionarnim pokretima i režimima u „trećem svetu”; (2) izbegavanjem direktnih vojnih intervencija, pojačavati podršku velikom broju otpora i pobuna protiv tih pokreta i režima.²⁵

²⁴ „Newsweek”, od 23. decembra 1985. godine.

²⁵ Michael T. Klare, *Sukobi niskog intenziteta* — nova doktrina američke intervencije, „Le Monde Diplomatique”, mart, 1986.

Državni sekretar G. Šulc, prema Kleru, u priličnoj meri je određen kada govori o „potiskivanju komunizma” iz „trećeg sveta”. S tim u vezi, on — pored ostalog, kaže: „Najpre je bio period u kome su Sovjeti smatrali da se svako nezadovoljstvo može pretvoriti u komunistički ustanak, dok sada počinje period u kome ljudi, svuda u svetu, rizikujući svoje živote, počinju borbu protiv komunističkog despotizma. . . Nekada je svaka pobeda komunizma smatrana definitivnom dok se sada pojavljuje nada da će demokratske snage pobediti komunističku tiraniju.”²⁶

George Šulc, u svom pragmatističkom prilazu, snage u „trećem svetu” deli na „demokratske” (sve zemlje i pokreti naklonjeni Zapadu) i na snage „terorizma” i „nasilja” (svi režimi i pokreti koje podržava Kuba, Iran ili Libija u savezništvu sa SSSR-om), uz tvrdnju da su prve ugrožene opštom ofanzivom drugih i da su SAD, kao vodeća sila „demokratskih snaga”, odgovorne za organizovanje i preduzimanje mera protiv terorizma čak i vojnim sredstvima. „Ako želimo da se borimo protiv te opasnosti onda moramo priznati potrebu aktivne odbrane protiv terorizma”, izneo je G. Šulc pred senatskim Trilateralnim komitetom.²⁷

Reganova doktrina „neoglobalizma”, koju svestrano podržava i dopunjuje državni sekretar Šulc, načelno se odnosi na područje „trećeg sveta”, ali se ne isključuje njena moguća primena i u odnosu na područja pod sovjetskom „interesnom sferom”. O tome američki časopis „Newsweek” od 23. 12. 1985. godine, pored ostalog, piše: „Niko iz administracije ne govori o podršci protivnicima režima u ustaljenim socijalističkim državama kao što je Poljska pa čak i Kuba. ‘Reganova doktrina’ je politika obuzdavanja Sovjeta na perifernim ratištima”. Navedeno upućuje na zaključak da se kod tvoraca te doktrine, barem u podsvesti, javlja misao o njenom proširenju i na one zemlje u kojima su Sovjeti stekli pozicije krajem drugog svet-skog rata ili u ranijim posleratnim godinama. Uostalom, doktrina ne bi bila „globalna”, ako ne bi bila i sveobuhvatna.

Koncept „sukoba niskog intenziteta”, kao deo doktrine „neoglobalizma”, mada ne predstavlja novi činilac u teoriji i praksi ratovanja u savremenom svetu, posebno onog koji preduzimaju i vode SAD, on ipak čini dodatni snažni impuls daljeg razbuktavanja postojećih i izazivanja novih žarišta sukoba kojih je inače u „trećem svetu” i previše. Uporedo s tim, on nosi u sebi opasnost od izbijanja

²⁶ George Schultz: govor 22. februara 1985. godine. Citirao M.T. Klare u „Le Monde Diplomatique”, mart, 1986. godine.

²⁷ Citirano u „Le Monde Diplomatique”, mart 1986. godine.

sukoba širih razmera i visokog intenziteta, sa kobnim i nesagledivim posledicama.

Literatura:

Pukovnik James B. Motley, *A Perspective on Low-Intensity Conflict* (Perspektiva sukoba niskog intenziteta), „The Military Review”, januar 1985, str. 3—10;

WAGING WAR BY PROXY — *The „Reagan doctrine” supports anti-communist insurgency across the Third World* (VOĐENJE RATA POMOCU POREDNIKA — „Reganova doktrina” podržava antikomunističke pobune širom „trećeg sveta”), „Newsweek”, od 23. 12. 1985;

William Olson, *The Light Force Initiative* (Inicijativa lakih snaga), „The Military Review”, juni 1985, str. 3—17;

Potpukovnik David J. Dean, *The U.S. Air Force in Low-Intensity Conflict* (RV SAD u sukobu niskog intenziteta), „The Air University Review”, januar — februar 1985, str. 45—58;

Pukovnik John D. Waghelstein, *Post-Vietnam Counterinsurgency Doctrine* (Post-vijetnamska protivustanička doktrina), „The Military Review”, maj 1985, str. 42—51;

Dr Sam C. Sarkesian, *Low-Intensity Conflict — Concepts, Principles, and Policy Guideines* (Sukob niskog intenziteta — Koncepti, principi i političke smernice), „The Air University Review”, januar — februar 1985, str. 4—21;

Caspar Weinberger, *Annual Report to the Congress Fiscal Year 1986*. (Godišnji izveštaj Kongresu za fiskalnu 1986. godinu), Washington, D.C., 1985;

Michael T. Klare, *Sukobi niskog intenziteta — Nova doktrina za američke intervencije*, „Le Monde Diplomatique”, mart 1986.

S U M M A R Y

LOW INTENSITY CONFLICT — A NEW CONCEPT IN MILITARY DOCTRINE OF THE U.S.A.

By the end of the seventies and the beginning of the eighties, the interest in the USA was renewed for using the armed forces as a foreign policy instrument. In concordance with this interest was intensified the development of forces intended for use in low intensity conflicts and of doctrine of such their use. The concept of the „low intensity conflict” was worked out and its substance defined in the draft for the field manual 100—20, to which much space was given in the US military publications.

The low intensity conflict occupies a low place in the ladder of the armed conflicts spectrum, and encompasses three basic types of military

operations: counter-revolutionary (counter-guerrilla, counter-insurgency) wars, subversive operations (supporting or aiding the forces fighting the „communist” movements and regimes) and fighting the terrorism. The main objectives of these operations (and activities) and of the engagement of the USA in them are to „prevent the spreading of communism” and to drive the presence and influence of the USSR out of the regions of the so called third world, to their own advantage.

Forces and means used in low level conflicts are numerous — starting from political and economic measures and through to the limited use of combat units of all the armed forces services. The most suitable for these types of conflicts are the special forces, whose strength and combat abilities are being constantly upgraded.

Forces and means can be engaged in a low intensity conflict in different ways: gradually and to a limit or in a quick combat action.

The low intensity conflict makes an element of Reagan's doctrine of „neo-globalism”, whose main advocate is the foreign secretary of the USA, George Schultz. The working out and (particularly) application of this concept make a new and powerful encouragement to flaring up of the existing and creation of new hotbeds of conflict, which are already too numerous within the „third world”.

R E S U M E

LE CONFLIT DE FAIBLE INTENSITE — NOUVELLE CONCEPTION DANS LA DOCTRINE MILITAIRE DES USA

Vers la fin des années 70 et au début des années 90, les Etats-Unis d'Amérique témoignent une fois de plus de l'intérêt à utiliser les forces armées en tant qu'instrument de politique extérieure et, conformément à cela, à intensifier la préparation des forces en vue des conflits de faible intensité ainsi qu'à développer la doctrine de leur utilisation. Ainsi fut mise au point la conception du „conflit de faible intensité”, dont les fondaments furent définis dans le projet des règles de combat FM 1000-20, et qui fut amplement traitée par les périodiques militaires des USA.

Le conflit de faible intensité est considéré comme se situant en bas de l'échelle du spectre des conflits armés et comprend trois principaux types d'opérations militaires: guerres contre-révolutionnaires (anti-guérilla, anti-insurrectionnelle), actions subversives (soutien et aide aux forces qui luttent contre les mouvements et les régimes „communistes”) et la lutte contre le terrorisme. Ces opérations (et activités) auxquelles les USA prennent part, ont pour principal objectif „d'empêcher l'extension du communisme” et, toujours dans leurs propres intérêts, de repousser la présence et l'influence de l'URSS dans les régions du soi-disant Tiers-Monde.

Les forces et les moyens prévus pour les conflits de faible intensité sont multiples — depuis les mesures politiques et économiques à l'utilisation limitée des unités opérationnelles de toutes les trois armées des forces armées. Les

forces les plus propres à ce genre de conflit sont celles d'action spéciale qui sont en processus d'édification et de préparation continue pour le combat.

Les types d'utilisation des forces et des moyens dans un conflit de faible intensité sont les suivants: action successive et limitée ou action militaire rapide.

Le conflit de faible intensité fait partie de la doctrine de Reagan du „neoglobalisme”, qui a son principal partisan en la personne de George Schultz, ministre des affaires étrangères des USA. L'élaboration et (surtout) l'application de cette conception apportent un stimulant puissant servant à faire éclater les foyers de conflits existants, et à en créer d'autres, déjà si nombreux dans le „Tiers-Monde”.

Р Е З Ю М Е

СТОЛКНОВЕНИЕ НИЗКОЙ ИНТЕНСИВНОСТИ — НОВАЯ КОНЦЕПЦИЯ В ВОЕННОЙ ДОКТРИНА США

Под конец семидесятых и в начале восьмидесятых годов в США снова возник интерес к использованию вооруженных сил в качестве орудия внешней политики и, в согласии с этим, началось интенсивное строительство сил, предназначенных для столкновений низкого уровня, а также и развитие доктрины их использования. Была разработана концепция „столкновения низкой интенсивности”, суть которой определяется в проекте боевого правила ФМ-100-20, которому специальная военная печать США уделила большое внимание.

Столкновение низкой интенсивности находится на нижней части спектра вооруженных столкновений и охватывает три основных типа военных операций: контрреволюционные (антигерильские, антиповстанческие) войны, действия, имеющие цель переворот (поддержка и помощь силам, борющимся против „коммунистических движений и режимов”) и борьбу с терроризмом. Основной целью этих операций (и активностей) и привлечения в них США является „предупреждение расширения коммунизма” и оттеснение влияния и присутствия СССР в районах так называемого третьего мира в собственную пользу.

Силы и средства, предназначенные для столкновений низкой интенсивности, многочисленны: от политических и экономических мер до ограниченного использования оперативных войск трех видов вооруженных сил. Наиболее выгодные силы для этого вида столкновений — силы для специальных действий, которые в настоящее время находятся в процессе укрепления и дальнейшей боевой подготовки.

Привлечение сил и средств в столкновении низкой интенсивности может быть различным: постепенное и ограниченное или быстрое военное действие.

Столкновение низкой интенсивности является частью доктрины „неоглобализма” Рейгена, главным сторонником которой является министр иностранных дел США Джордж Шульц. Разработка и (особенно) применение этой концепции дает новый мощный толчок разжиганию существующих и созданию новых очагов столкновений, которых в „третьем мире” и так имеется чересчур.